

STATYSTYKA MIKROPRZEDSIĘBIORSTW

ROZWÓJ I INTEGRACJA BADAŃ STATYSTYCZNYCH W LATACH 2009-2019

Artur Mikulec
Urząd Statystyczny w Łodzi

Aneta Staszek
*Urząd Statystyczny w Łodzi,
Ośrodek Małych i Średnich Przedsiębiorstw*

Plan prezentacji

- Podstawowe zadania Urzędu Statystycznego w Łodzi w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)
- SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw
- Omówienie zadań przejętych od innych jednostek statystyki publicznej
- Opis zmian metodologicznych związanych z integracją badań (SP-3, PL1, PL2 i KZ), losowaniem próby oraz przebudową formularza
- Prezentacja działań związanych z aktualizacją operatu i wykorzystaniem danych administracyjnych
- Nowe działania związane z realizacją badania SP-3
- Publikacja i promocja wyników badania SP-3
- Wnioski

Podstawowe zadania Urzędu Statystycznego w Łodzi w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)

Od wprowadzenia w 2009 r. specjalizacji Urząd Statystyczny w Łodzi stał się odpowiedzialny m.in. za realizację rocznego badania przedsiębiorstw (**SP-3**) oraz panelowego badania przedsiębiorstw (**PL1, PL2**) na terenie całego kraju.

Powyższe zadania realizowane są przez Ośrodek Małych i Średnich Przedsiębiorstw (OMP):

- **aktualizacja rejestrów i operatów** do badań statystycznych
- **tworzenie** i ocena poprawności **kartotek** do realizowanych badań
- **opracowywanie** wzorów **formularzy i kwestionariuszy** wraz z ich objaśnieniami; współudział w **losowaniu prób**
- **zbieranie**, gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i **analiza jednostkowych danych** statystycznych
- zatwierdzanie **wyników ogólnopolskich** badania (SP-3, Badanie nowo powstałych przedsiębiorstw)

Podstawowe zadania Urzędu Statystycznego w Łodzi w obszarze statystyki małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)

Powyższe zadania realizowane są przez Ośrodek Małych i Średnich Przedsiębiorstw (OMP):

- ocena **jakości danych**, kontrola kompletności zbiorów
- opracowywanie i udostępnianie **zbiorów danych** ogólnopolskich i regionalnych oraz **tablic wynikowych**
- opracowywanie **publikacji** dotyczącej działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorstw
- prowadzenie prac nad wykorzystaniem **administracyjnych źródeł danych** w badaniach statystycznych MŚP
- inicjowanie i przygotowywanie nowych **rozwiązań metodologicznych** wspólnie z departamentem autorskim (PZ)

„SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw” - podstawowe informacje (za 2018 r.)

- **Jednostki:** przedsiębiorstwa od 0 do 9 osób pracujących
- **Forma prawna:** osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki nieposiadające osobowości prawnej
- **Szczegółowa forma prawna:** spółki osobowe, spółki kapitałowe, oddziały przedsiębiorców zagranicznych, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie kodeksu cywilnego, państwowe jednostki organizacyjne, jednostki badawczo-rozwojowe, instytuty badawcze oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
- **Zakres przedmiotowy:** wyniki ekonomiczno-finansowe przedsiębiorstw (pracujący i wynagrodzenia, środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, przychody i koszty, informacje specjalistyczne z zakresu działalności handlowej, gastronomicznej, związanej z przewozem pasażerów oraz ochroną zdrowia, kapitał zagraniczny, subiektywna prognoza i ocena sytuacji gospodarczej przedsiębiorstw)

„SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw” - podstawowe informacje (za 2018 r.)

- **Sekcje PKD:**

A – z wyłączeniem działu 01 oraz z wyłączeniem IGR

B, C, D, E, F, G, H, I

J – z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną

K – z wyłączeniem banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, biur i domów maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych

L, M, N

P – z wyłączeniem szkolnictwa wyższego

Q – z wyłączeniem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

R – z wyłączeniem instytucji kultury mających osobowość prawną

S – z wyłączeniem działu 94

- **Losowanie próby:** metoda reprezentacyjna (ok. 5%)

- **Uogólnienie wyników:** województwa, sekcje PKD, województwa x sekcje (wybrane dane), forma prawna, klasy wielkości przedsiębiorstw, lata prowadzenia działalności gospodarczej

„SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw” - jako źródło danych w PBSSP

W obszarze „Wyniki przedsiębiorstw niefinansowych” SP-3 jest źródłem danych w następujących tematach:

- roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw
- badanie nowo powstałych przedsiębiorstw (od PBSSP 2015, po integracji z panelowym badaniem przedsiębiorstw)
- **podmioty z kapitałem zagranicznym (od PBSSP 2018, po integracji z KZ)**
- **statystyka strukturalna przedsiębiorstw (od PBSSP 2019)**

W innych obszarach jest źródłem w następujących tematach:

- pracujący i wynagrodzenia w gospodarce narodowej
- produkcja sprzedana przemysłu i produkcja budowlano-montażowa
- obrót, sprzedaż detaliczna i hurtowa oraz działalność gastronomiczna
- **międzynarodowy handel usługami (od PBSSP 2018, po integracji z KZ)**
- środki trwałe w gospodarce narodowej i nakłady na środki trwałe
- rachunek podaży i wykorzystania wyrobów i usług
- produkt krajowy brutto i jego elementy w ujęciu regionalnym

„SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw” - jako źródło danych w PBSSP

Wtórne wykorzystanie wyników rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw i podmiotów z kapitałem zagranicznym (SP, SP-3):

- infrastruktura ochrony zdrowia i jej funkcjonowanie
- produkcja, zatrudnienie i handel zagraniczny w zakresie wysokiej techniki
- syntetyczne mierniki produkcji rolniczej; rachunki ekonomiczne rolnictwa
- ekonomiczne aspekty leśnictwa
- produkcja sprzedana przemysłu
- transport drogowy towarowy i pasażerski; wartość usług transportu, poczty i telekomunikacji; zatrudnienie i wyniki finansowe w gospodarce morskiej
- **grupy przedsiębiorstw (od PBSSP 2018, po integracji z KZ)**
- rachunki narodowe niefinansowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych; rachunki kwartalne
- badanie rozmiarów gospodarki nieobserwowanej

Do prac badawczych:

- „Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu – warunki rozwoju i efekty działalności”

„SP-3 sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw” - wyniki badań przedsiębiorstw niefinansowych

Wyniki badań statystycznych przedsiębiorstw niefinansowych (w tym SP-3) są wykorzystywane na potrzeby:

- opracowania przez GUS **informacji społeczno-gospodarczych**, w tym monitoringu sektora małych i średnich przedsiębiorstw
- rocznych i kwartalnych **rachunków narodowych** i regionalnych rachunków narodowych
- **badań prowadzonych przez GUS**
- **organów rządowych**, samorządowych i innych instytucji
- **uczelni i ośrodków naukowych**
- **Unii Europejskiej** (w tym statystyki strukturalnej przedsiębiorstw SBS i statystyki dotyczącej struktury działalności podmiotów zależnych FATS)
- **OECD, IMF**
- **aktualizacji danych** o przedsiębiorstwach i grupach przedsiębiorstw zawartych w rejestrze statystycznym

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Przejęcie zadań od innych jednostek statystyki publicznej

Zadania przejęte od departamentu autorskiego oraz departamentów branżowych:

- (w 2011 r.) **wprowadzanie zmian na formularzu** zgodnie z wytycznymi metodologicznymi oraz jego ostateczna akceptacja
- (w 2012 r.) **tworzenie, aktualizacja i zatwierdzenie operatu, losowanie próby i tworzenie kartoteki**
- (w 2016 r.) **zatwierdzenie zbioru krajowego badania** (dane jednostkowe oraz dane uogólnione)
- (w 2018 r.) **udostępnianie danych jednostkowych i uogólnionych** dla departamentów branżowych i innych jednostek statystyki

Od Departamentu Programowania i Koordynacji Badań:

- (w 2018 r.) **przygotowanie harmonogramów** zbierania i przetwarzania danych badania

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Przejęcie zadań od innych jednostek statystyki publicznej

Od Centrum Informatyki Statystycznej:

- (w 2017 r.) **przygotowanie aplikacji do badania SP-3**, która umożliwia rejestrację i edycję danych, a także kontrolę i naliczanie zestawień
- (w 2017 r. i w 2018 r.) **przygotowanie założeń do kontroli logiczno-rachunkowej** na potrzeby aplikacji w nowym środowisku informatycznym SPDS (System Pozyskiwania, Przetwarzania i Integracji Danych Statystycznych) oraz jej testowanie w nowym środowisku informatycznym
- (w 2018 r.) **utworzenie na odrębnym serwerze SQL bazy danych**, która zawiera operat, kartotekę, dane jednostkowe oraz dane uogólnione z badania SP-3 – administratorem bazy jest US Łódź, poprzez nadanie odpowiednich uprawnień umożliwia dostęp i możliwość analizy danych użytkownikom z innych jednostek statystyki publicznej

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Inne zmiany na formularzu (w latach 2011-2016)

- W 2011 r. (od edycji badanie za 2010 r.) zmodyfikowano formularz w zakresie działalności gastronomicznej – powiększono go o dodatkowe pola: „wartość przychodów ze sprzedaży towarów handlowych” oraz „wartość przychodów ze sprzedaży z pozostałej działalności”
- W 2014 r. (od edycji badania za 2013 r.) formularz w zakresie:
 - ✓ pracujących i wynagrodzeń rozbudowano o pole dotyczące liczby zatrudnionych otrzymujących minimalne wynagrodzenie
 - ✓ transportu rozbudowano o pola związane z przewozem pasażerów transportem samochodowym zarobkowym (rodzaj komunikacji, typ pojazdów, przebiegi, liczba pasażerów)
- W 2016 r. (od edycji badania za 2015 r.) formularz w zakresie:
 - ✓ środków trwałych i nakładów na środki trwałe powiększono o źródła finansowania nakładów inwestycyjnych i nakładów na działalność badawczo-rozwojową
 - ✓ handlu rozbudowano o pole „wartość sprzedaży pozostałych towarów handlowych i materiałów” (detal, hurt)

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Integracja z panelowym badaniem przedsiębiorstw PL1, PL2 (za 2015 r.)

- Połączenie sprawozdania SP-3 z panelowym badaniem przedsiębiorstw – w wyniku tego zrezygnowano ze zbierania danych od mikroprzedsiębiorstw na kwestionariuszach PL1 i PL2
- Zmiana schematu losowania – zastosowanie dodatkowego podziału próby badawczej na 6 grup (przedsiębiorstwa jednoroczne, dwu-, trzy-, cztero-, pięcioletnie oraz starsze)
- Zwiększenie zasobów informacyjnych w zakresie nowo powstałych przedsiębiorstw:
 - ✓ wzrost liczby jednostek objętych badaniem z 9 807 jednostek w badaniu za 2013 r. (ostatnie przed integracją) do 44 487 jednostek w badaniu za 2015 r. (na zintegrowanych formularzach SP-3 i SP)
 - ✓ **z 44 487 jednostek objętych badaniem nowo powstałych firm 31 687 miało obowiązek wypełnienia zintegrowanego formularza SP-3**
- Poprawa jakości danych na poziomie jednostkowym, a w konsekwencji także na poziomie zagregowanym

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Integracja z badaniem podmiotów z kapitałem zagranicznym KZ (za 2018 r.)

- Przejęcie od Urzędu Statystycznego w Warszawie w 2019 r. procesu zbierania danych dotyczących kapitału zagranicznego mikroprzedsiębiorstw:
 - ✓ nastąpił wzrost liczby jednostek w próbie SP-3 z 111 437 jednostek w badaniu za 2017 r. (ostatnie przed integracją z KZ) do 122 910 w badaniu za 2018 r.
- Integracja formularza SP-3 z KZ (podmioty z kapitałem zagranicznym):
 - ✓ **spośród 122 910 jednostek w próbie SP-3 obowiązek wypełnienia dodatkowego modułu dotyczącego kapitału zagranicznego miało 25 552 jednostek**
- Rozbudowa działu dotyczącego przychodów i kosztów działalności podmiotu - rozszerzono go o szczegółowe dane z „Rachunku zysków i strat” (ujednolicenie zakresu zbieranych danych na formularzach SP i SP-3)
- Nowy formularz SP-3 uwzględnił zalecenia metodologiczne dotyczące jednostek z kapitałem zagranicznym oraz skorygowane założenia logiczno-rachunkowe do kontroli poprawności danych
- Zmiana schematu losowania – dane jednostek objętych badaniem KZ, które nie znalazły się w próbie badania SP-3 w wyniku losowania zgodnego ze schematem zostały do niej dołączone z wagą 1, natomiast dane jednostek, które nie znalazły się w próbie SP-3 ze względu na inny zakres przedmiotowy są zbierane poza próbą

Aktualizacja operatu i wykorzystanie danych administracyjnych

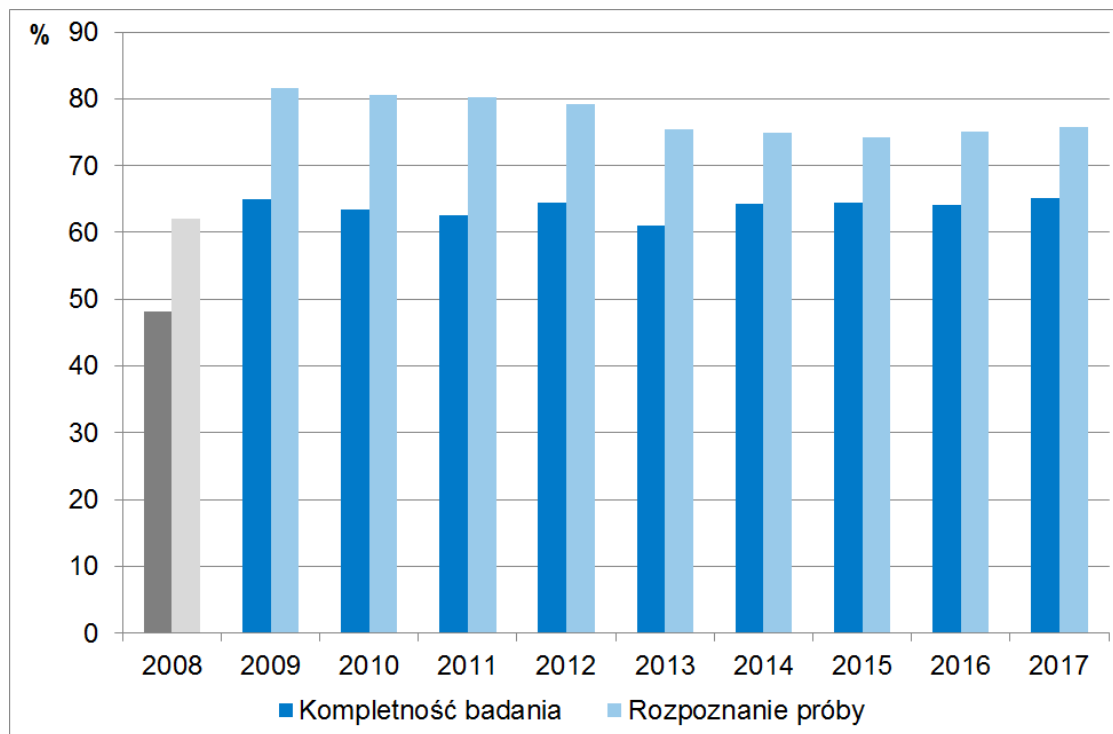
- Od pierwszej edycji badania w 2009 r. (za 2008 r.):
 - ✓ wykorzystuje się **podstawowe źródła danych administracyjnych** – VAT, ZUS
 - ✓ **sprawdza się poprawność danych** na formularzach – poprzez porównanie z informacjami znajdującymi się w bazie VAT (do badania za 2017 r. porównywano obrót, koszty, VAT naliczony, VAT należny, zakup środków trwałych, po integracji: kwota do wpłaty VAT, kwota do zwrotu VAT, zakup środków trwałych)
 - ✓ dokonywana jest aktualizacja BJS o cechy, które nie są aktualizowane automatycznie (dane kontaktowe i adresowe oraz APE)
- Od edycji badania w 2010 r. (za 2009 r.) istnieje możliwość wyodrębnienia jednostek nietypowych - potwierdzenie z bazy VAT wykazanych bardzo dużych wartości (obróty, koszty, VAT naliczony, VAT należny)
- Od edycji badania w 2012 r. (za 2011 r.) **ogranicza się liczbę jednostek nieaktywnych w operacie SP-3** poprzez wykorzystanie informacji o sparowaniu ze źródłem danych administracyjnych – **pole SPAR** zostało utworzone w strukturze BJS dzięki inicjatywie US w Łodzi i departamentu autorskiego (PZ)

Najważniejsze zmiany w badaniu SP-3

Uzyskane wyniki

- **Kompletność badania** - liczba jednostek z RA=01 do liczby jednostek ogółem w kartotece
- **Rozpoznanie próby** - liczba jednostek z RA=(01, 11, 12, 13, 14 i 15) do liczby jednostek ogółem w kartotece

Badanie za rok	Kompletność badania	Rozpoznanie próby
2008	48,2	62,1
2009	65,0	81,6
2010	63,4	80,5
2011	62,6	80,2
2012	64,5	79,2
2013	61,1	75,5
2014	64,3	74,9
2015	64,5	74,2
2016	64,1	75,1
2017	65,2	75,7



- **Wzrost kompletności badania** od momentu specjalizacji Urzędu.

Nowe działania związane z realizacją badania SP-3

- W 2019 r. (marzec) nastąpiła **personalizacja formularzy SP-3** na Portalu Sprawozdawczym danymi z Bazy Jednostek Statystycznych (PKD, data rozpoczęcia działalności), natomiast w marcu 2020 r. zostaną wykorzystane informacje z poprzednich edycji badania (wartość środków trwałych, zapasy na koniec roku)
- W 2019 r. (marzec) **zastąpiono kartotekę papierową** do badania SP-3 wersją elektroniczną (w Systemie Informatycznym Badania)
- W 2019 r. (czerwiec-wrzesień) nastąpi **zmiana metodologii badania związana z aktualizacją operatu** o dane pochodzące z administracyjnych źródeł (VAT i ZUS) – przed utworzeniem operatu i kolejny raz przed uogólnieniem wyników. Działanie to ma na celu ujednoczenie operatu do badania SP-3 oraz do badań z zakresu demografii przedsiębiorstw – dane w ramach SBS udostępniane do Eurostatu
- W kolejnym okresie (październik-grudzień 2019 r.) planowane jest dołączenie do nowo utworzonej bazy danych na serwerze SQL danych historycznych z poprzednich edycji badania SP-3

Publikacja wyników badania SP-3

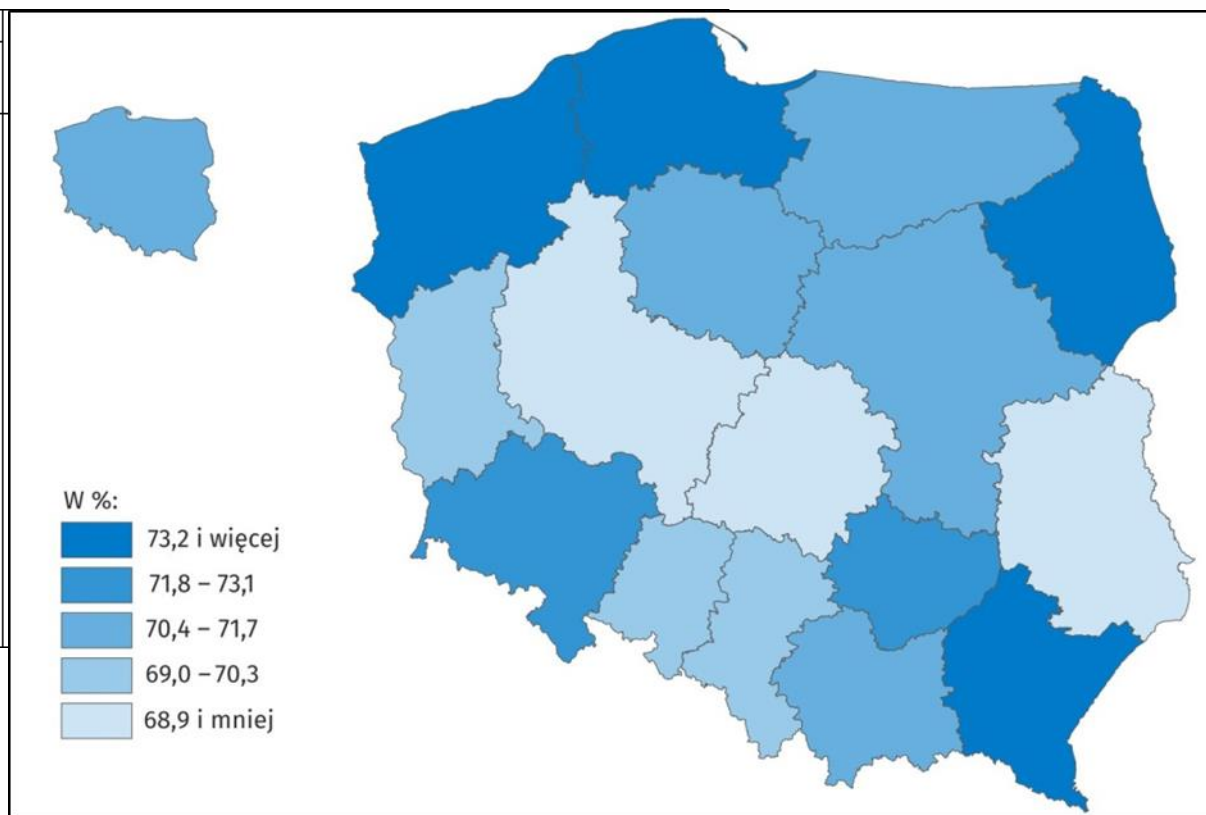


- W 2019 r. publikacja „**Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób**” po raz pierwszy ukazała się w serii Analizy Statystyczne.

Publikacja wyników badania SP-3 - co dalej?


- W kolejnej edycji publikacji planowane są **nowe tablice z danymi**, np. liczba mikroprzedsiębiorstw według liczby pracujących w głównym miejscu pracy według województw:

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	do 1 osoby pracującej	
			w %
Ogółem.....	2 073 621	1 473 763	71,1
Dolnośląskie.....	168 286	122 137	72,6
Kujawsko-pomorskie ...	94 581	67 420	71,3
Lubelskie.....	85 584	58 725	68,6
Lubuskie	50 073	34 817	69,5
Łódzkie.....	126 268	86 669	68,6
Małopolskie	191 534	136 155	71,1
Mazowieckie	394 858	283 137	71,7
Opolskie	41 302	28 493	69,0
Podkarpackie.....	83 698	61 351	73,3
Podlaskie.....	49 797	36 620	73,5
Pomorskie	138 083	102 263	74,1
Śląskie.....	226 597	158 197	69,8
Świętokrzyskie.....	52 746	38 430	72,9
Warmińsko-mazurskie.	57 374	40 845	71,2
Wielkopolskie.....	211 636	143 089	67,6
Zachodniopomorskie ...	101 204	75 413	74,5




- Nowa publikacja z danymi za 2019 r. planowana jest w 2020 r. (badanie w 2020 r.).**

Promocja wyników badania SP-3



Urząd Statystyczny
w Łodzi

wersja do DRUKU



SP-3

BADANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Sprawozdawczość statystyczna jest podstawowym narzędziem poznania i opisu stanu gospodarki narodowej. Mikroprzedsiębiorstwa odgrywają w gospodarce szczególną rolę, zarówno ze względu na ich wpływ na rozwój przedsiębiorczości jak i zdolność do szybkiej adaptacji do zmieniających się warunków ekonomicznych.

W Polsce udział mikroprzedsiębiorstw w sektorze przedsiębiorstw utrzymuje się w ostatnich latach na poziomie 96%.

Podstawowym źródłem statystycznym GUS dostarczającym danych liczbowych charakteryzujących zbiorowość mikroprzedsiębiorstw jest reprezentacyjne roczne badanie realizowane na formularzu SP-3 „Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw”.

*Podstawa prawna badania: ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1068, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą dane jednostkowe uzyskane w badaniach statystycznych statystyki publicznej nie są nigdy i nikomu udostępniane.

- **Opracowanie ulotki popularyzującej badanie SP-3** – od 2011 r. przesyłana jest ona do podmiotów wraz z powiadomieniem o obowiązku sprawozdawczym, a w formie elektronicznej umieszczana jest na stronie GUS i US w Łodzi
- **Nawiązanie współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)** – od 2012 r. w celu informowania przedsiębiorców o realizowanym przez GUS badaniu dotyczącym działalności mikroprzedsiębiorstw (SP-3) oraz dostępnych sposobach wzięcia udziału w badaniu
- **Popularyzacja badania w środowisku akademickim** – od 2017 r. dostarczanie informacji o formularzu, zakresie zbieranych danych i wynikach badania SP-3 na konferencjach Uniwersytetu Łódzkiego oraz na zajęciach dydaktycznych prowadzonych na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ
- W 2019 r. **informacja na stronie** www.stat.gov.pl/lodz.

Wnioski

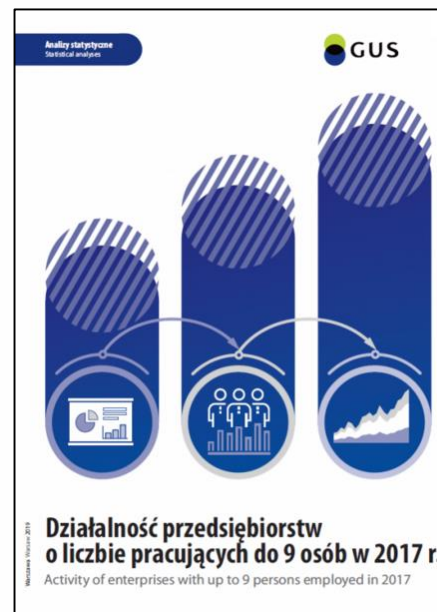
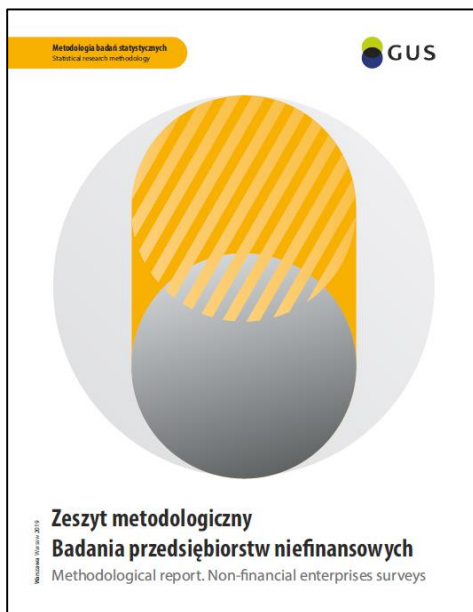
- Następuje **ciągły rozwój badania mikroprzedsiębiorstw** oraz dostosowywanie go do przeobrażeń zachodzących w otoczeniu prawno-ekonomicznym, zmieniających się wymogów międzynarodowych oraz potrzeb zgłaszanych przez użytkowników (m.in. zmniejszanie obciążeń sprawozdawców).
- **Integracja procesów statystycznych na etapie zbierania i analiz** oraz szersze wykorzystanie danych administracyjnych, a także wspólnych narzędzi informatycznych to działania, które wskazują kierunki przyszłych prac w zakresie badań mikroprzedsiębiorstw.
- **Integracja formularzy i badań** (jak również ich systemów informatycznych i baz danych) przyczynia się do poprawy efektywności realizacji badań. Następuje poprawa jakości danych na poziomie jednostkowym, a w konsekwencji także na poziomie zagregowanym, większa spójność wyników gromadzonych dotychczas na odrębnych formularzach.
 - ✓ Ograniczenia: metoda reprezentacyjna losowania próby do badania SP-3 wymagała modyfikacji sposobu losowania jednostek po integracji badań; czasowe zwiększenie obowiązków dla niektórych grup respondentów (badanie nowo powstałych przedsiębiorstw).

Wnioski

- **Rozważana jest możliwość bezpośredniego wykorzystania danych administracyjnych**, która przyczyni się do ograniczenia lub rezygnacji ze zbierania określonych danych na sprawozdaniu.
 - ✓ Ograniczenia: krajowe rejestry administracyjne nie zapewniają wszystkich informacji niezbędnych statystyce dla oceny skali działalności prowadzonej przez mikroprzedsiębiorstwa i uzyskiwanych z niej wyników; termin dostępności danych administracyjnych, które przed bezpośrednim wykorzystaniem podlegają przekształceniu w zbiory gotowe do wykorzystania na potrzeby statystyki publicznej powinien być zgodny z harmonogramem badania mikroprzedsiębiorstw.

Bibliografia

- *Zeszyt metodologiczny. Badania Przedsiębiorstw niefinansowych*, GUS, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa 2019.
- *Działalność przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób w 2017 r.*, Urząd Statystyczny w Łodzi, GUS, Departament Przedsiębiorstw, Warszawa 2019.



Więcej informacji na: **lodz.stat.gov.pl**

Artur Mikulec

a.mikulec@stat.gov.pl

Urząd Statystyczny w Łodzi

Aneta Staszek

a.staszek@stat.gov.pl

Urząd Statystyczny w Łodzi,
Ośrodek Małych i Średnich Przedsiębiorstw